

ЗАНЯТТЯ 1-2

Французька мова: загальна характеристика і цікаві факти

Французька мова (фр. *le français*) є однією з найпопулярніших мов у світі. Це міжнародна мова кулінарії, моди, театру, образотворчого мистецтва, танцю та архітектури. Французькою мовою розмовляють приблизно 300 мільйонів людей на п'яти континентах. Французька є офіційною мовою 29 країн світу, зокрема, Франції, Бельгії, Швейцарії, Монако, Люксембургу, Канади. Також у повсякденному житті французькою мовою користується населення багатьох держав Африки, Карибського басейну.

Французька мова є однією з шести офіційних і робочих мов ООН, офіційною мовою міжнародної поштової служби, Червоного Хреста, неурядової гуманітарної організації «Лікарі без кордонів», однією з двох офіційних мов Олімпійських Ігор і єдиною мовою, що використовується для обговорення в Суді Європейського Союзу.

Французька є четвертою мовою за поширеністю в Інтернеті, третьою за популярністю в блогах, четвертою найуживанішою у соціальних мережах, четвертою за поширеністю вебконтенту.

125 млн людей у світі вивчають або навчаються французькою мовою, з них 51 млн вивчають її як іноземну мову. Щороку їхня кількість зростає на +6%.

Французька мова належить до індоєвропейської мовної сім'ї (романська група), разом з іспанською, португальською, італійською та румунською. Найбільш спорідненою мовою до французької є італійська – лексика цих двох мов подібна на 89%. Португальська, іспанська та румунська мови споріднені з французькою на 75%.

Французька мова розвинулася з народної латини та пішла від неї далі, ніж будь-яка інша романська мова. Має писемність на основі латинського алфавіту.

Перший текст давньофранцузькою мовою був написаний у 842 році – це так звані «Страсбурзькі клятви» (*Les Serments de Strasbourg*). Це був договір між братами-королями Карлом II Лисим та Людовиком II Німецьким.

Після норманського завоювання Англії Вільгельмом I Завойовником у 1066 році французька була офіційною мовою Англії більше трьох століть. Французькою мовою велися державні документи, нею користувалися правителі і знатні люди. Англійською мовою спілкувалися переважно бідняки, і її постійно витісняли. Завдяки цьому, в сучасній англійській мові від 30% до 60% слів (за різними джерелами) мають французьке походження. На гербі Великобританії є напис французькою мовою «*Dieu et mon droit*» («Бог і моє право»).

Французька мова є одним з лідерів за кількістю слів, які увійшли в ужиток інших народів. Серед запозичень можна згадати слова «кафе», «ресторан», «шампанське», «шоколад» та інші; типовим закінченням для французької мови є *-tion*, а в нашому випадку такі слова трансформуються в більш звичну «авіацію», «націю», «реакцію» тощо.

20 березня відзначається Міжнародний день французької мови.

Французька абетка

Сучасна французька абетка (фр. *l'alphabet français*) складається з 26 літер латинської абетки (з них 20 є приголосними, а 6 – голосними), п'ятьох діакритичних знаків і двох лігатур.

Літера	Найменування	Літера	Найменування
A a	[a]	N n	[ɛn]
B b	[be]	O o	[o]
C c	[se]	P p	[pe]
D d	[de]	Q q	[ky]
E e	[ə]	R r	[ɛr]
F f	[ɛf]	S s	[ɛs]
G g	[ze]	T t	[te]
H h	[a]	U u	[y]
I i	[i]	V v	[ve]
J j	[zi]	W w	[dubləve]
K k	[ka]	X x	[iks]
L l	[ɛl]	Y y	[igrɛk]
M m	[ɛm]	Z z	[zɛd]

Діакритичні знаки

Діакритичний знак (фр. *le signe diacritique*) – це надрядковий або підрядковий знак, який використовується для зміни або уточнення значення інших знаків, що позначають звуки.

У французькій мові існує 5 діакритичних знаків:

1) **accent aigu** (аксант егю): **é** – найпоширеніший діакритичний знак французької мови, але ставиться тільки над однією літерою «e»;

2) **accent grave** (аксан грав): **è, à, ù** – над останніми двома літерами не впливає на якість звуку і вживається для розрізнення значень слів;

3) **accent circonflexe** (аксан сірконфлекс): **ê, â, ô, î, û** – у перших трьох випадках впливає на вимову голосних, в останніх двох пишеться за традицією замість зниклих у ході історичного розвитку мови букв;

4) **tréma** (трема): **ë, ï, ü, ÿ** – показує, що в даному випадку не відбувається утворення дифтонга або іншого звуку;

5) **cétille** (седії): **ç** – ставиться тільки під «с», показує, що літера читається як [s] незалежно від наступної за нею літери.

Лігатури

Лігатура (від лат. *ligo* – зв'язую) – об'єднання знаків двох літер в один друкований символ.

У французькій мові існує дві лігатури: «æ Æ» та «œ Œ», які ми знаходимо, наприклад, у словах *cœur, sœur, curriculum vitæ*.

Основні правила читання

У французькій мові одна буква може читатися по-різному, а один звук може по-різному передаватися на письмі. Це пояснюється історичним розвитком мови та її графіки.

Наголос

На відміну від української мови, де наголос падає на різні склади і може змінюватися в залежності від зміни форми слова, у французькій мові в окремому слові наголос падає завжди на останній склад.

Проте у французькій мові в мовному потоці наголошується не кожне слово, а смислова група в цілому. Ця група зазвичай складається з кількох слів і зветься *ритмічною групою*. У межах однієї ритмічної групи слова вимовляються злитно, без пауз. Кожна ритмічна група має наголос на кінцевому складі, наприклад: *Il lit vite*. [il-li-´vit] – *Він читає швидко*.

Читання приголосних

b	[b]	banal, bikini
c	[k]	café, classe
	[s]	celte, cinéma, cycle
ç	[s]	façade, garçon
ch	[ʃ]	charme, affiche
	[k]	chlore, psychologue
d	[d]	date, domino
f	[f]	festival, film
g	[g]	golf, logo
	[ʒ] ж	geste, girafe, gymnaste
gu	[g]	guerre, guide
gn	[ɲ] нь	champagne, espagnol
	[gn]	gnome, gnou
h	[–]	l'harmonie, l'hôtel ; le hamac, le hangar, le héros, le hobby
j	[ʒ]	journaliste, jury
	[dʒ]	jazz, jean
k	[k]	karaté, kilo
kh	[k]	khalife, khan
l	[l]	libre, local
ill	[ij]	famille, maquillage
	[j]	médaille, merveille
m	[m]	madame, mode
n	[n]	nocturne, normal
ing	[iŋ]	camping, parking
p	[p]	page, porte
ph	[f]	photo, paragraphe

q(qu)	[k]	quatre, quatorze
r	[r]	raquette, régime
s	[s]	salade, style ; adresse, presse
	[z]	phrase, rose
t	[t]	table, carte
	[s]	formation, protection ; démocratie, diplomatie
th	[t]	athlète, théorie
v	[v]	bravo, valse
w	[w]	weekend, kiwi
	[v]	wagon
x	[ks]	boxe, paradoxe
	[gz]	examiner, exiger
	[z];	sixième, dixième ;
	[s]	six, dix
z	[z]	zéro, zigzag

Увага ! Приголосні на кінці слова, як правило, не вимовляються :

d	bord, nid
p	drap, sirop
r	danser, parler (<i>наприклад, у закінченні інфінітива дієслів 1-ої групи</i>)
s	avis, bras
t	cabaret, sport
x	prix
z	nez, riz

Читання голосних

a, à, â	[A]	table, salle ; à, là ; âme, tâche
e	[ɛ]	veste, belle
	[ə]	je, le, me ; secret, demande
	[e]	les, des ; parler, marcher
	[–]	appeler, samedi
é	[e]	été, allée, répéter
è, ê, ë	[ɛ]	mère, père ; tête, fête ; Noël
i, î, î	[i]	vite, ami ; dîner, île ; naïf
o, ô	[O]	pomme, école ; métro, numéro ; rôle, hôtel
u, û	[y]	rue, minute, sûr
y	[i]	type, pyjama

Голосні, що позначаються кількома літерами

ai	[ɛ]	chaise, lait
ei	[ɛ]	beige, neige
au, eau	[O]	jaune, aussi ; bureau, tableau

eu, œu	[œ]	fleur, neuf ; sœur, cœur
	[ø]	peu, bleu ; vœu
ou	[u]	jour, groupe

Носові голосні

Літери **m, n** в кінці слова або перед приголосним не вимовляються, а разом із попереднім голосним утворюють носовий звук. Голосні не стають носовими перед подвоєним **m** або подвоєним **n**.

am, an	[ɑ̃]	lampe, chambre ; maman, plan
em, en	[ɑ̃]	température, ensemble ; enfant, centre ; compliment, parlement
aim, ain, ein	[ɛ̃]	faim, daim ; copain, main ; peintre, plein
im, in	[ɛ̃]	simple, impossible ; fin, inviter
ym, yn	[ɛ̃]	symphonie, symbole ; synthétique, syntaxe
um, un	[œ̃]	parfum ; un, lundi
om, on	[ɔ̃]	nom, prénom ; garçon, chanson

Напівголосні (утворюють один склад з наступним або попереднім голосним)

[j]	i ï y	+ голосний	pianiste, pied ; faïence ; il y a, crayon
	голосний + il		travail, soleil
	ill після голосного		médaille, merveille
[ij]	ill після приголосного		famille, fille Винятки : mille, million, ville, village, tranquille, Lille, Cyrille
[jɛ̃]	ien		bien, rien
[w]	w		weekend, kiwi
	ou + голосний		oui, jouer
[wA]	oi, oî		moi, toi, soir ; boîte
[waj]	ou + голосний		voyage, royal
[wɛ̃]	oin		coin, loin
[ɥi]	u + голосний		nuit, nuage

Зв'язування (*La liaison*)

Зв'язування полягає в тому, що в мовленнєвому потоці в положенні перед голосною вимовляється кінцева приголосна, яка не вимовляється в ізольованому слові. При цьому вона утворює один склад із голосною, що стоїть після неї. Зв'язування буває обов'язковим, факультативним і забороненим.

Обов'язкове зв'язування :

1	артикль + іменник	les ^[z] amis, les ^[z] hommes ; un ^[n] ami, un ^[n] homme
2	присвійний або вказівний прикметник + іменник	mes ^[z] amis, tes ^[z] amis, ses ^[z] amis, ces ^[z] étudiants,
3	числівник + іменник	trois ^[z] enfants, six ^[z] élèves
4	прикметник + іменник	un petit ^[t] enfant, chers ^[z] amis
5	займенник + дієслово	ils ^[z] aiment, vous ^[z] habitez
6	після прийменників <i>chez, sous</i> та ін.	chez ^[z] elle, sous ^[z] une table
7	після прислівників <i>très, plus</i> та ін.	très ^[z] urgent, plus ^[z] utile

Зв'язування заборонено після сполучника **et** та перед **h** придиховим (*h aspiré*): lui et elle, les héros.

Зчеплення « голосний / голосний » (*L'enchaînement vocalique*)

Voici Éva et voilà André. Il va à l'école.

Зчеплення « приголосний / голосний » (*L'enchaînement consonantique*)

pour une étudiante → pou-ru-né-tu-diante

Il aime Anne. Elle est belle.

ВПРАВИ З ЧИТАННЯ (*Exercices de lecture*)

1. Прочитайте наведені нижче слова та фрази. Що вони означають?

Lisez les mots et les phrases ci-dessous. Qu'est-ce qu'ils signifient ?

baguette
boutique
chaise longue
charme
comme il faut
couturier
croissant
déjà vu
garçon
grand prix
haute couture
maquillage
porte-monnaie
rendez-vous
surprise

tête-à-tête
vis-à-vis
Bon appétit !
C'est la vie.
Merci. (Merci beaucoup.)
Pardon.

Які ще французькі слова та вислови ви знаєте?
Quels autres mots et expressions français connaissez-vous?

2. Прочитайте назви французьких брендів.
Lisez les noms des marques françaises.

DIOR

SAINT LAURENT

L'ORÉAL
PARIS

DECATHLON

Які ще французькі бренди ви знаєте?
Quelles autres marques françaises connaissez-vous?

ЛЕКСИКА (*Le lexique*)

Числа від 0 до 10 (*Les nombres de 0 à 10*)

0	zéro [zɛʁo]
1	un [œ̃]
2	deux [dø]
3	trois [tʁwa]
4	quatre [katʁ]
5	cinq [sɛ̃k]
6	six [sis]
7	sept [sɛt]
8	huit [ɥit]
9	neuf [nœf]
10	dix [dis]

Дні тижня (*Les jours de la semaine*)

понеділок	– lundi [lœ̃di]
вівторок	– mardi [mɑ̃di]
середа	– mercredi [mɛʁkʁɛdi]
четвер	– jeudi [ʒødi]
п'ятниця	– vendredi [vɑ̃dʁɛdi]
субота	– samedi [samdi]
неділя	– dimanche [dimɑ̃ʃ]

ГРАМАТИКА (*La grammaire*)

Означений артикль (*L'article défini*)

За виключенням деяких випадків, іменник у французькій мові вживається з артиклем, що вказує на його рід, число, означеність чи неозначеність. Артикль стоїть безпосередньо перед іменником і ніколи не наголошується, оскільки утворює одну ритмічну групу з іменником.

У французькій мові означений артикль (фр. *article défini*) має такі форми:

le – для чоловічого роду однини: *le métro, le café* ;

la – для жіночого роду однини: *la mode, la musique* ;

Перед іменниками, що починаються з голосної букви або з **h** німого, вживається скорочений артикль **l'**: *l'ami, l'école, l'homme*. Апостроф означає пропущення кінцевої букви *e* або *a*. Це явище називається **élision** (елізія, випущення голосного).

les – форма множини для обох родів: *les croissants, les bibliothèques*.

Однина		Множина
чоловічий рід	жіночий рід	
le (l')	la (l')	les

Множина іменників

Більшість іменників набувають у множині закінчення **-s** :

le croissant – les croissants, la table – les tables, l'ami – les amis.

Якщо іменник закінчується на **-s**, то він має однакову форму в однині і в множині: *le cours – les cours, le pays – les pays.*

Три групи дієслів

Залежно від типу відмінювання французькі дієслова поділяються на три групи.

Дієслова першої групи закінчуються в інфінітиві на **-er** : *parler, travailler.*

Винятки: *aller, envoyer.*

Дієслова другої групи закінчуються в інфінітиві на **-ir** : *finir, choisir.* У множині теперішнього часу та в інших часах, що утворюються від цієї форми, дієслова другої групи мають суфікс *iss*.

Дієслова третьої групи (неправильні дієслова) закінчуються в інфінітиві на **-ir, -oir, -re**. До третьої групи належать також дієслова *aller* і *envoyer*. Дієслова цієї групи не мають єдиного типу відмінювання.

Дієслово *aimer*

Дієслово *aimer* («любити») [e-'me] належить до першої дієвідміни. У 1, 2, 3 особі однини теперішнього часу дійсного способу відмінюється таким чином:

Ствердна форма

j'aime [ʒem] – я люблю, мені подобається

tu aimes [ty-'em] – ти любиш, тобі подобається

il aime [i-'lem] – він любить, йому подобається

elle aime [e-'lem] – вона любить, їй подобається

Заперечна форма

je n'aime pas [ʒə-nem-'pa] – я не люблю, мені не подобається

tu n'aimes pas [ty-nem-'pa] – ти не любиш, тобі не подобається

il n'aime pas [il-nem-'pa] – він не любить, йому не подобається

elle n'aime pas [el-nem-'pa] – вона не любить, їй не подобається

Дієслово *aller* (1)

Дієслово *aller* [a-'le] («іти», «їхати»), хоча і закінчується на **-er**, належить до третьої дієвідміни. У 1, 2, 3 особі однини та 2 особі множини теперішнього часу дійсного способу відмінюється таким чином:

Ствердна форма

je vais [ʒə-'ve] – я їду; я їду

tu vas [ty-'va] – ти їдеш; ти їдеш

il va [il-'va] – він їде; він їде

elle va [el-'va] – вона їде; вона їде

vous allez [vu-za-'le] – ви їдете; ви їдете

Заперечна форма

je ne vais pas [ʒə-nə-ve-'pa] – я не їду; я не їду

tu ne vas pas [ty-nə-va-'pa] – ти не їдеш; ти не їдеш

il ne va pas [il-nə-va-´pa] – він не йде; він не їде
elle ne va pas [ɛl-nə-va-´pa] – вона не йде; вона не їде
vous n'allez pas [vu-na-le-´pa] – ви не йдете; ви не їдете

Це дієслово вживається також, щоб запитати і відповісти як справи:

Comment ça va ? – Ça va bien, merci. (Як справи? – Добре, дякую.)

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ВПРАВИ EXERCICES DE LEXIQUE ET DE GRAMMAIRE

1. Назвіть числа.

Nommez les nombres.

2, 5, 8, 0, 3, 7, 1, 9, 4, 6.

2. Дні тижня. Напишіть букви в правильному порядку.

Les jours de la semaine. Écrivez les lettres dans l'ordre.

- 1) AIRMD _____
- 2) EIUDJ _____
- 3) IULND _____
- 4) AEIDMS _____
- 5) AIECDHMN _____
- 6) EIENRDVD _____
- 7) EIECRDRM _____

3. Заповніть таблицю.

Remplissez le tableau.

однина (<i>singulier</i>)	множина (<i>pluriel</i>)
le cinéma	
	les croissants
la tradition	
le voyage	
	les sports
le restaurant	
	les tables
la bibliothèque	
le cours	
	les pays

4. Прочитайте слова в таблиці. Використовуючи ці слова, побудуйте речення за зразком.

Lisez les mots dans le tableau. En utilisant les mots ci-dessous, faites des phrases selon l'exemple.

Exemple : Tu aimes la danse ? – Oui, j’aime la danse. / Non, je n’aime pas la danse.

le chocolat	la grammaire	l’anglais	les cours
le cinéma	la littérature	l’architecture	les croissants
le fast-food	la mode	l’art	les discothèques
le français	la musique	l’écologie	les mathématiques
le métro	la nature	l’opéra	les restaurants
le sport	la photographie		les traditions
le théâtre	la politique		les vacances
le yoga	la télévision		les voyages

Скажіть, що подобається і що не подобається вашому другу / вашій подрузі.
Dites ce que votre ami / votre amie aime et ce qu’il / elle n’aime pas.

ДІАЛОГИ *DIALOGUES*

 Прослухайте і прочитайте діалоги.
Écoutez et lisez les dialogues.

Dire bonjour

Dialogue 1

- Bonjour. Vous allez bien ?
- Bonjour ! Très bien et vous ?
- Très bien, merci !

Dialogue 2

- Bonsoir Michel, tu vas bien ?
- Oui, ça va et toi, comment tu vas ?
- Très bien !

Dialogue 3

- Salut ça va ?
- Ça va et toi, ça va ?
- Ça va.

Dialogue 4

- Bonjour Monsieur Hollande, comment allez-vous ?
- Bonjour Madame Dupré. Très bien, merci et vous, comment ça va ?
- Ça va très bien, merci. Bonne journée!
- Merci, bonne journée à vous aussi, au revoir !
- Au revoir !

Привітатися

Діалог 1

- Добрий день! Як у Вас справи?
- Добрий день! Дуже добре, а у Вас ?
- Дуже добре, дякую!

Діалог 2

- Добрий вечір, Мішель, у тебе все добре?
- Так, все добре, а як у тебе справи?
- Дуже добре!

Діалог 3

- Привіт, як ти ?
- Добре, а ти?
- Добре.

Діалог 4

- Добрий день, пане Олланд, як у Вас справи?
- Добрий день, пані Дюпре. Дуже добре, дякую, а як у Вас справи?
- Дуже добре, дякую. Гарного дня!
- Дякую, і Вам гарного дня, до побачення!
- До побачення!

Dire au revoir

Dialogue 1

- Salut, ça va Marie ?
- Bonjour François. Oui, ça va et toi ?
- Ça va. Bon, ben, au revoir, à bientôt !
- Oui, bye, à plus !

Dialogue 2

- Bonjour Monsieur Dupont !
- Bonjour Julie, comment allez-vous ?
- Très bien, merci et vous ?
- Très bien. Eh bien, au revoir, à lundi !
- Oui, bon weekend !

Dialogue 3

- Je vais me coucher, bonsoir !
- Bonne nuit Vincent !
- Merci, à demain !

Dialogue 4

- Au revoir !
- Merci beaucoup ! Au revoir et bonne journée Monsieur !
- Merci, vous aussi !

Dialogue 5

- Bonjour Daniel, tu vas bien ?
- Salut Claudine ! Oui, ça va et toi, comment vas-tu ?
- Ça va. Tu vas en cours de français ?
- Oui, et toi, tu vas en cours d'allemand ?
- Oui. Alors, à tout à l'heure !
- Oui, à tout de suite à la bibliothèque !
- OK, salut !
- Bye, bon cours !

Попрощатися

Діалог 1

- Привіт, як справи, Марі?
- Добрий день, Франсуа. Добре, я в тебе?
- Добре. Ну що ж, до побачення, до скорої зустрічі!
- Так, бувай, пізніше побачимося!

Діалог 2

- Добрий день, пане Дюпон!
- Добрий день, Жюлі, як у Вас справи?
- Дуже добре, дякую, а у Вас?
- Дуже добре. Ну що ж, до побачення, до понеділка!
- Так, гарних вихідних!

Діалог 3

- Я йду спати, до побачення!
- На добраніч, Венсан!
- Дякую, до завтра!

Діалог 4

- До побачення!
- Дуже дякую! До побачення і гарного дня, пане!
- Дякую, Вам також!

Діалог 5

- Добрий день, Даніель, як справи?
- Привіт, Клодін! Добре, а у тебе як справи?
- Добре. Ти йдеш на заняття з французької?
- Так, а ти, ти йдеш на заняття з німецької?
- Так. Тоді до скорої зустрічі!
- Так, до скорої зустрічі в бібліотеці!
- Добре, бувай!
- Бувай, гарного заняття!

ЗНАЙОМИМОСЯ З КУЛЬТУРОЮ

DÉCOUVERTES CULTURELLES

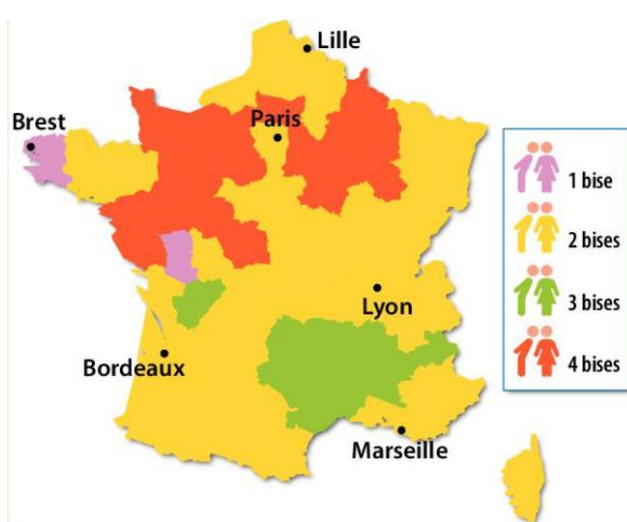
Як вітаються французи?

Коли французи чемно звертаються до кого-небудь, вони говорять *Bonjour, Monsieur* або *Bonjour, Madame / Mademoiselle*. У цьому випадку необов'язково знати прізвище того, до кого звертаються. Проте в службових обставинах треба додавати прізвище: *Bonjour, Monsieur Dufour !*

Звернення *Mademoiselle* вживають, коли звертаються до дівчат шкільного віку або до жінки, яка так себе відрекомендувала. Дорослу жінку, особливо жінку з дітьми або жінку на офіційній посаді, називають *Madame*, незалежно від того, одружена вона чи ні. Однак, жінку за прилавком магазину називають *Mademoiselle* навіть тоді, коли вона одружена.

Salut ! означає «Привіт!» і вживається як при вітанні, так і при прощанні.

Коли французи знають один одного ближче, вони обмінюються поцілунком: торкаються один одного щоками, а поцілунок (*la bise*) лунає у повітрі. Кількість таких поцілунків (один, два, три або чотири) залежить від місця проживання або ж соціального рівня. Що стосується інших франкомовних країн, то у Швейцарії та Люксембурзі прийнято цілуватися тричі, а в Бельгії – один раз. Серед чоловіків потискання рук більш поширене, ніж *la bise*.

Faire la bise

Serrer la main